

แนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษา
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*
GUIDELINES FOR LOCAL POLITICAL DEVELOPMENT: A CASE STUDY
OF BANGRAKNOI DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
AMPHOE MUEANG NONTHABURI PROVINCE

คงชิต ชินสินธุ์

Kongchit Shinnasin

ธเนศ วงศ์ยานนาวา

Thanes Wongyannava

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University, Thailand

E-mail: kongchitbud@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเมือง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย จำนวน 19 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการที่ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง การไม่ได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล การไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดฝึกอบรมให้กับประชาชนตลอดจนคนดั้งเดิมในชุมชนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่สนใจการเมือง ไม่เข้าสังคมจึงทำให้ถูกชักจูงในทางการเมืองที่ไม่ถูกต้องได้ง่าย ส่วนแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยนั้นผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายกัน คือควรให้ความรู้ทางการเมืองแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมที่ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในแต่ละกิจกรรม เปิดเวทีชาวบ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนกับผู้บริหาร และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องแนวทางการพัฒนาการเมืองที่จะ

* Received 13 June 2021; Revised 1 July 2021; Accepted 18 July 2021

ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดคือ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและหลักการกระจายอำนาจปกครองคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางการเมืองอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาการเมือง ระดับท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย, จังหวัดนนทบุรี

Abstract

The objectives of the study were to 1) study the factors affecting the development of politics in the Bangraknoi Sub-district Administrative Organization 2) study the guidelines for political development. It is a qualitative research, the data was collected from 19 community leaders and administrators of Bangraknoi Sub-district Administrative Organization, divided by in-depth interviews with 10 people and focus group discussion with 9 people. The data was analyzed by content analysis. The results of the study revealed that the factors affecting political development in the Bangraknoi Sub-district Administrative Organization. Most of them relate to the lack of knowledge of the public political understanding Failure to receive news from the Sub-district Administrative Organization. Failure to participate in political-related activities organized by the Sub-district Administrative Organization to train people as well as traditional people in the community have had economic problems not interested in politics not socializing, so it is easy to be influenced in the wrong politics. As for the political development approach in the Bangraknoi Sub-district Administrative Organization, most community leaders have similar views. Is to provide political knowledge to people in the community thoroughly organize activities where people in the community participate or take a role as both a leader and a follower in each activity open a platform for villagers to express their opinions between the community members and the executives and public relations are made to make people know all the information thoroughly community leaders also made additional recommendations on how to develop politics to maximize efficiency which includes the rule of law, the principle of awareness of responsibility. The main transparency the principle of participation for the benefit of the public and the principle of decentralization to rule the people in the community for real political strength.

Keywords: Local Political Development, Bangraknoi District Administrative Organization, Nonthaburi Province.

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ในสถานการณ์บ้านเมืองขณะนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่เหมาะสม จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาวิกฤตทางการเมืองการปกครองขึ้นภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองและการทหารที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่าง ๆ นานาและยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556) ซึ่งมีผลทำให้การเมืองไทยเกิดการปั่นป่วนวุ่นวาย ทั้งยังส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นตามมาอีกหลายด้านอาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้การเมืองของประเทศไทยเสื่อมถอยลงอย่างเห็นได้ชัด สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจาก“คน” ซึ่ง คนในที่นี้มีหลายบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาทิ คนในบทบาทผู้บริหารประเทศ คนในบทบาทนักการเมือง คนในบทบาทของประชาชนทั่วไป แต่ทุกคนก็มีความต้องการในการเรียกร้องสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาของระบบการเมืองไทยที่จะต้องแก้ไขปัญหามาตามา เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมของทุกฝ่ายและทุกคนในประเทศอย่างแท้จริง ปัญหาที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องมีการพัฒนาทางการเมือง มีดังนี้ 1) ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญ โดยเกิดปัญหาจากการตีความเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้มีอำนาจในประเทศพยายามตีความรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง รวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งจนทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้ 2) ปัญหาการขาดความสามัคคีของประชาชนไทย ซึ่งมีผลมาจากการมีความคิดเห็นทางด้านการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน ความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเกิดปัญหาการทุจริต ปัญหาคอร์รัปชัน เป็นต้น และ 3) ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไป การไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น คนไทยทุกคนควรร่วมคิดทบทวนกันดูว่าระบบการเมืองที่เป็นอยู่นี้เหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใด ก็ไม่สามารถสกัดกั้นอำนาจเงินและการซื้อสิทธิขายเสียงได้ รวมทั้งวิกฤตการคอร์รัปชันที่มีอยู่อย่างกว้างขวางโดยที่ระบบการเมืองก็ยังไม่สามารถหาทางออกได้ แล้วประเทศไทยจะสามารถปฏิรูปทางการเมืองกัน

อย่างไร การคอร์รัปชันทางนโยบายก็ดูเสมือนเป็นเรื่องธรรมดา ไม่สามารถแก้ไขได้และมักควบคู่กับนโยบายของรัฐบาลอย่างแยกกันไม่ออก แม้แต่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นก็มีการเรียกเก็บเงินที่เรียกว่าการทอนเงิน แนวโน้มการเป็นเผด็จการของรัฐ เผด็จการโดยการเลือกตั้ง โดยการปกครองของผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งรัฐบาลมีอำนาจมาก ประชาชนจะคัดค้านอย่างไรก็ไม่เป็นผล รัฐบาลมีการออกกฎหมายที่ขัดต่อหลักนิติธรรม เช่น พ.ร.บ.นิรโทษกรรม อีกทั้งมีการปฏิวัติ รัฐประหารบ่อยครั้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะรัฐบาลเข้าไปควบคุมระบบราชการ ด้วยการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ ๆ โดยให้ผู้ที่ต่อต้านไม่ก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ ทำให้กลไกราชการยอมต่ออำนาจทางการเมืองและการทหาร ด้วยเหตุนี้จึงมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยประชาชน วิกฤตทางการเมืองก้าวขึ้นสู่การขัดแย้งภายในสังคมที่มีความแตกแยก ไม่เพียงแต่ความคิด แต่เป็นการต่อต้านหรือสนับสนุนบุคคลออกเป็นสองขั้ว ไม่มีสมัยไหนที่ประชาชนถูกปลุกเร้ามากขนาดนี้ คนในชนบทจึงเริ่มมีการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมาก แต่เป็นไปในด้านลบและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จากเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การเมืองของประเทศไทยควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นอาจจะส่งผลให้เกิดการล่มสลายของระบบการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยตามมา โดยจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและหวนกลับไปสู่ระบอบเผด็จการและรูปแบบการสูญเสียประชาธิปไตยอันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยลดทอนคุณภาพประชาธิปไตยโดยเฉพาะมิติเสรีภาพและความเสมอภาค ในแง่หนึ่งเริ่มมีการตั้งคำถามกับปรากฏการณ์คลื่นลูกที่สามของการทำให้เป็นประชาธิปไตยและองค์ความรู้การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย ว่ายังคงอธิบายปรากฏการณ์ในปัจจุบันได้หรือไม่ และแนวโน้มของปัญหาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยสามารถพิจารณาได้ 2 ประเด็นใหญ่ คือ 1) การฟื้นตัวของเผด็จการและ 2) แนวโน้มของปัญหาประชาธิปไตย ระบอบเผด็จการเริ่มฟื้นตัวและปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองของตนให้อยู่รอดและเสริมสร้างความเข้มแข็งผ่านกลไกต่าง ๆ โดยปัญหาประชาธิปไตยนั้น สามารถพิจารณาได้หลายแง่มุม เช่น การเสื่อมความเข้มแข็งของประชาธิปไตย (Democratic deconsolidation) การขาดดุลประชาธิปไตย (Democratic deficits) และการหมดความเชื่อถือประชาธิปไตย (Democratic disenchantment) จากสภาพวิกฤตการณ์ประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดคำถามหลายประเด็น อาทิ 1) ประชาธิปไตยดำเนินมาจนถึงจุดเสื่อมถอยหรือไม่ 2) ประชาธิปไตยในโลกกำลังประสบวิกฤตอย่างไร หรือแม้แต่ว่า 3) ประชาธิปไตยตายหรือยัง คำถามเหล่านี้ล้วนสะท้อนความกังวลต่อสถานะประชาธิปไตยในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี แม้กระแสนี้แห่งประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษ 1970 – 1990 จะส่งสัญญาณเชิงบวกต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในหลายพื้นที่ของโลก ในอีกด้านหนึ่งกระแสดังกล่าวก็นำมาซึ่งสัญญาณด้านลบที่แสดงความกังวลต่อประชาธิปไตยในหลายประเทศว่าเริ่มเสื่อมคลาย ดังจะเห็นจากการใช้คำศัพท์ที่หลากหลายในหมู่นักวิชาการที่ศึกษาประชาธิปไตยเพื่อแสดงว่า “ประชาธิปไตยกำลังประสบปัญหา” อาทิ เสื่อมคลาย (Decline)

ถดถอย (Recession) ผุกร่อน (Erosion) ย้อนกลับ (Rollback) ไปจนถึงล่มสลาย (Breakdown) (Diamond, L. & Plattner M. C. , 2015)

จากที่ประชุมเวทีท้องถิ่นสรุปความได้ว่าความผิดพลาดและความบกพร่องในการจัดการเลือกตั้งของสำนักงานการเลือกตั้งในครั้งนี้ อาจทำให้สำนักงานการเลือกตั้งปรับเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งใหม่โดยจัดให้มีการเลือกตั้งในแต่ละภาคไม่พร้อมกัน ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดการบั่นทอนความเติบโตเสถียรภาพและความมั่นคงอย่างยั่งยืนของการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะเป็นการลดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน อันเนื่องมาจากหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยอยู่ที่การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่น แม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการกระจายอำนาจ มีความเชื่อมโยงกันกับความเชื่อมั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตย ก็ยังพบกับปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการคือ สภาพปัญหาสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไทย ในปัจจุบันที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมและความต้องการของประชาชนและสังคมได้อย่างเต็มที่ ได้แก่ 1) ปัญหา โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่เป็นประชาธิปไตยที่ชัดเจน ทั้งยังมีส่วนคาบเกี่ยว หรือเหลื่อมทับกับระบบการบริหารประเทศในภาพรวม 2) ปัญหาด้านการคัดสรร เลือกตั้ง หรือแต่งตั้ง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่อำนาจ 3) ปัญหาด้านการบริหารงานของท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 1) ปัญหาการกำหนดนโยบายและแผน การนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติและการควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติ 2) ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่น ที่ครอบคลุมปัญหาทรัพยากรบุคคล ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ 3) ปัญหาทางด้านการคลังของท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ปัญหาด้านรายได้และงบประมาณของท้องถิ่นรวมถึงความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้เกิดการถดถอยทางการเมือง คือ การที่ประชาชนเปรียบเสมือนรากฐานความชอบธรรมของรัฐดังกล่าวที่ว่า “สถานะของประชาชนในการเมืองภายใต้โครงสร้างของรัฐประชาชาติทำให้ประชาชนกลายเป็นรากฐานของอำนาจรัฐเพราะเมื่ออำนาจอธิปไตย “เป็นของ” หรือ “มาจาก” ประชาชน ก็ทำให้ประชาชนกลายเป็นรากฐานของความชอบธรรมให้แก่รัฐ การอ้างอิงประชาชนที่ไม่ได้แสดงความแตกต่างทางชนชั้น อายุ เพศ จึงเป็นการกระทำสามัญในการเมืองของสภาวะสมัยใหม่” การที่จะพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น จนเกิดเป็นการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การที่หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาว่าเกิดจากสาเหตุใดเพื่อจะได้แก้ไขปัญหและพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ตรงประเด็นโดยไม่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่มีเป้าหมายในการพัฒนา

อย่างแท้จริง แนวทางการพัฒนาการเมืองอย่างหนึ่งคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง เป็นพัฒนาการการมีส่วนร่วมในทางการเมืองไทยแบบพหุนิยม (Pluralism) หรือเป็นแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง (Difference) และความหลากหลาย (Diversity) ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม (ธีรยุทธ บุญมี, 2543) อันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการผลักดันหรือการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้ชุมชนเข้มแข็ง หรือที่เรียกว่า “ประชาสังคม” ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2540 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2560 ที่เน้นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม แต่การเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จ สืบเนื่องจากการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2544 - ปีพุทธศักราช 2562 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยลดลง โดยสังเกตได้จากการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนนั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัด อาทิ การเลือกตั้งครั้งล่าสุด (วันที่ 24 มีนาคม 2562) ของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 6 เขต มีผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจำนวน 1,001,744 คน แต่มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเพียง 722,021 คน คิดเป็นร้อยละ 72.07 โดยเฉพาะในเขต 2 ซึ่งเป็นเขตที่มีคนในตำบลบางรักน้อยรวมอยู่ ประชาชนในเขตนี้มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งน้อยที่สุด คือ มีผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจำนวน 157,760 คน แต่มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเพียง 109,147 คน คิดเป็นร้อยละ 69.18 ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งข้อจำกัดที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเอง รวมทั้งข้อจำกัดของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหานี้เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ดังเช่น เมื่อปลายปี 2546 ที่ผ่านมา วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า ได้จัดเวทีประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องจากคราวการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทางตรงตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ซึ่งผลจากการจัดเวทีระดมความคิดเห็นปรากฏข้อที่น่าสนใจและพบข้อสังเกตซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารจัดการเลือกตั้งหลายประการ ได้แก่ ปรากฏการณ์สมยอมหรือที่เรียกว่า “การฮั้วทางการเมือง” ของผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายราย เพื่อชิงการแข่งขันระหว่างบุคคลเพียง 2 คน ส่วนในแง่กลไกจัดการและควบคุมการเลือกตั้งได้ปรากฏปัญหาและอุปสรรคอยู่เช่นกัน อาทิ ปัญหาในการวางกติกากำกับควบคุมการเลือกตั้งที่ยังเป็นเรื่องสับสนอยู่มากสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง ปัญหาการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่ครบถ้วน เช่น ในบางเขตของจังหวัดนนทบุรีตามที่เป็นข่าว ปัญหาการลงคะแนน ปัญหาการนับคะแนน หรือแม้แต่ปัญหาประสิทธิภาพการเตรียมความพร้อมของปลัดจังหวัดซึ่งต้องดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเลือกตั้งท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่จะรับภาระหน้าที่ในการจัดการ

เลือกตั้ง ตลอดจนความสนใจในการวางตัวกรณีผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย และประเด็นที่น่าสนใจคือ จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (วุฒิสาร ตันไชย, 2552) พบว่าประชาชนจำนวนมากไม่มีความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรงแต่ประการใด ในความไม่เข้าใจเจตนารมณ์เช่นนี้ สะท้อนออกมาจากความคิดเห็นที่ว่า ประชาชนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมีการเลือกตั้งโดยตรงและผลที่ได้จากการเลือกตั้งโดยตรงแตกต่างจากที่เคยเป็นมาอย่างไร รวมไปถึงประเด็นอันน่าตกใจว่า ประชาชนบางคนไม่รู้ว่าจะเลือกตั้ง (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง) ไปเพื่ออะไร สภาพการขาดความรู้ความเข้าใจกับเรื่องการเมืองที่ใกล้ชิดกับพวกเขาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการการเลือกตั้ง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการรณรงค์ให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์เชิญชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่าที่ควรนัก ซึ่งย่อมเป็นปัญหาที่อาจกลายเป็นผลกระทบอันบั่นทอนต่อความเข้มแข็งของกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากการเมืองการปกครองไม่ใช่เรื่องเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำหรือผู้ปกครองเท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกทุกคนในสังคมไม่มากก็น้อย ทั้งนี้เพราะไม่มีใครจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมโดยปราศจากความยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง จนอาจกล่าวได้ว่าความเฉยเมย เฉื่อยชา ขาดความสนใจและขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนี้เองที่ยังผลให้เกิดความเบี่ยงเบนของความเป็นประชาธิปไตย ดังที่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวไว้ว่า ความไม่สนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้แสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับความเป็นจริงทางการเมือง ประชาธิปไตยจึงมักจะเป็นคณาธิปไตยทางปฏิบัติ โดยมิได้เกิดขึ้นมาเพราะความบกพร่องหละหลวมของโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองในกระบวนการประชาธิปไตยเท่านั้น หากยังเป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการที่บุคคลขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดนันทบุรี ก็เช่นเดียวกันประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจและร่วมกิจกรรมทางการเมืองค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อาทิ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ในปีพ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา จำนวนประชาชนเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนน้อยลงกว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาทุกปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในตำบลนี้ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและไม่ใส่ใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสัญญาณหนึ่งในการเสื่อมถอยทางการเมืองที่คนรุ่นก่อนพยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาโดยตลอด ผู้ศึกษาเป็นคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในตำบลนี้และได้เห็นการเปลี่ยนทางการเมืองที่เสื่อมถอยมาอย่างต่อเนื่อง หากยังไม่มีการแก้ไข ก็อาจส่งผลให้เกิดการเสื่อมถอยทางการเมืองในท้องถิ่นอย่าง

ถาวร ซึ่งผู้ศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองในตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ที่มุ่งหวังในการตอบคำถามการนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลบางรักน้อย กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและจัดระเบียบข้อมูล แสดงข้อมูล การหาข้อสรุปและการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยในครั้งนี้ คือประชาชนในตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่าง มีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ นายก อบต. 1 คน ปลัดตำบลบางรักน้อย 1คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 5 คน ประธานสภา อบต. 1 คน และเจ้าอาวาสวัดบางรักน้อย 1 รูปผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 6 หมู่บ้านและผู้นำกลุ่มทางการเมือง จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกภาคสนามโดยใช้เทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยและแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้นำชุมชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยจำนวน 10 คน โดยมีกรอบการสัมภาษณ์แบบกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ประกอบด้วย คำถามปลายเปิด

2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น

3. กำหนดประเด็นที่ทำการสัมภาษณ์แบบกว้าง ๆ ได้แก่ 1) ท่านคิดว่าคนในชุมชนสนใจกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติหรือไม่ อย่างไร 2) ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียงในการเลือกตั้งหรือไม่ หากมีท่านคิดว่าจะมีแนวทางแก้ไขในเรื่องนี้ได้อย่างไร 3) ท่านคิดว่าอบต.ตำบลบางรักน้อย มีกิจกรรมอะไรที่แสดงถึงการพัฒนาด้านการเมืองให้กับคนในชุมชนบ้าง อาทิ โครงการที่ให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ เป็นต้น

4. ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกภาคสนามโดยใช้เทปบันทึกเสียงจากการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยและแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ประเด็นคำถาม ที่ใช้สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group)กับผู้นำชุมชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย จำนวน 9 คน โดยมีกรอบของคำถามแบบกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางการสนทนาประกอบด้วย คำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ผู้นำชุมชน จำนวน 6 หมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้ยึดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นกระบวนการ จัดการกับข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายวิธี ให้อยู่ในรูปของเอกสารที่เป็นระบบ ระเบียบ สามารถตรวจสอบความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นการนำเอาหน่วยข้อมูลที่แยกหรือแตกออกเป็นส่วนย่อย ๆ กลับมารวมเข้ากันใหม่ (Reassembling) ให้เป็นกลุ่มตามประเด็น/หัวข้อของการวิเคราะห์

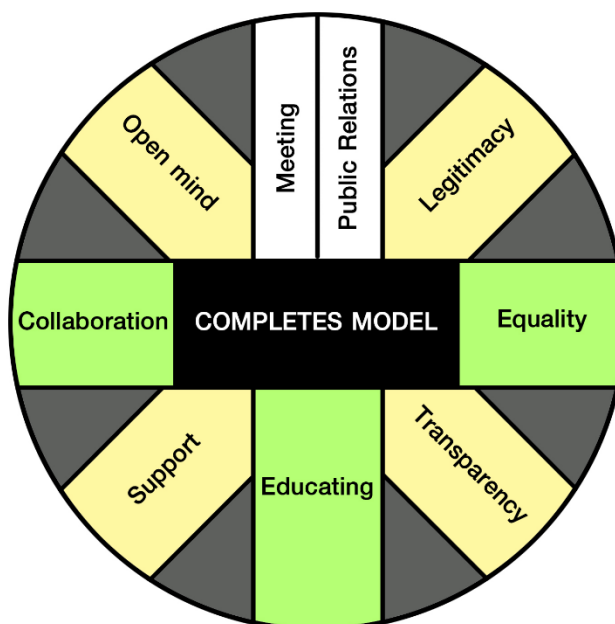
3. การหาข้อสรุป การตีความ (Conclusion and Interpretation) เป็นกระบวนการหาข้อสรุป และตีความหมายของข้อค้นพบที่ได้จากการจัด ระเบียบข้อมูล และการแสดงข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงนำเสนอเป็นข้อมูล ลักษณะการบรรยายต่อไป

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ การที่ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง การไม่ได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล การไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดฝึกอบรมให้กับประชาชน ตลอดจนคนดั้งเดิมในชุมชนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่สนใจการเมือง ไม่เข้าสังคมจึงทำให้ถูกชักจูงในทางการเมืองที่ไม่ถูกต้องได้ง่าย ส่วนแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยนั้นผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ควรให้ความรู้ทางการเมืองแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมที่ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในแต่ละกิจกรรม เปิดเวทีชาวบ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนกับผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องแนวทางการพัฒนาการเมืองที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดคือ ความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยนำหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและหลักการกระจายอำนาจมาปกครองคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางการเมืองอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบที่สามารถพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ รูปแบบที่มีชื่อว่า COMPLETES MODEL ซึ่งประกอบด้วย C= Collaboration หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนในตำบลบางรักน้อยรวมทั้งการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมความร่วมมือ O= Open mind หมายถึง การเปิดใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาการเมืองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเปิดใจ และจริงใจต่อคนในชุมชน เพราะหากคนในชุมชนรักและศรัทธากับหน่วยงานของรัฐแล้วการจะขอความร่วมมือในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะราบรื่น M= Meeting หมายถึง การประชุมร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนในตำบลบางรักน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องทางความคิดและหากมีข้อเสนอแนะหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขก็สามารถบริหารจัดการได้ทันที P= Public Relations หมายถึง การประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนหรือคนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจและรับทราบข้อมูลที่ตรงกัน ทั้งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี L= Legitimacy หมายถึง ความชอบธรรมทางการเมือง เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ยอมรับความถูกต้องตามกฎหมายหรือตามลายลักษณ์อักษร และมีเหตุผลที่คนในสังคมรับได้มีความเหมาะสมกับกาลและเทศะ E= Equality หมายถึง ความเสมอภาค

หรือความเท่าเทียมถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์ได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด เป็นต้น T= Transparency หมายถึง ความโปร่งใสในการทำงาน การที่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย ทำงานอย่างท่อมเทและเสียสละโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ทั้งหลักนิติธรรม หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมตลอดจนหลักการกระจายอำนาจมาปกครองชุมชน จนทำให้คนในชุมชนเกิดความไว้วางใจ ซึ่งสิ่งนี้จะทำให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธา ไว้นื้อเชื่อใจ อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง E= Educating หมายถึง การให้ความรู้ทางการเมืองกับคนในชุมชนตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยกลางคน ตลอดจนวัยผู้ใหญ่ โดยใช้หลักการกล่อมเกลางานทางการเมืองค่อย ๆ ให้ความรู้ด้านกฎหมาย พร้อมตัวอย่างแบบง่าย ๆ สม่่าเสมอและต่อเนื่องจนเกิดเป็นความรู้ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย S= Support หมายถึง การสนับสนุนทางการเมืองจากภาครัฐและภาคเอกชนในการทำโครงการต่าง ๆ หรือการส่งเสริมงานวิจัยทางการเมืองที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการสนับสนุนนี้จะเป็แรงขับเคลื่อนในการปฏิรูปการเมืองแบบได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่า รูปแบบในการพัฒนาการเมืองในตำบลบางรักน้อย ที่มีชื่อว่า COMPLETES MODEL ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 COMPLETES MODEL

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ดังนี้ 1) การให้ความรู้ (Educating) ทาง

การเมืองกับคนในชุมชนตำบลบางรักน้อย เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง โดยหน่วยงานของรัฐควรให้การศึกษา ให้ความรู้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาทิ การเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การเชิญคนในชุมชนมาร่วมแสดงความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองที่ถูกวิธีและถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยก่อนมีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ โดยมีการประชุมเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีหนังสือเชิญไปยังประชาชนทุกคนในตำบลบางรักน้อย มีการแจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและอย่างทั่วถึง

2) ความร่วมมือ (Collaboration) การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาทางการเมืองอย่างเหมาะสมนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงประสงค์ ซึ่งตรงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้วางบทบัญญัติที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเฉพาะเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้เน้นย้ำถึงการรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายรูปแบบ อาทิ การประชุม (Meeting) ของประชาชนในระดับชุมชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นโดยจัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

3) ความโปร่งใส (Transparency) การที่จะพัฒนาการเมืองอย่างมีคุณภาพทั้งผู้สมัครและประชาชนให้รักประชาธิปไตย และมีคุณธรรมและจริยธรรมนั้น ทุกคนและทุกภาคส่วนต้องมีการปฏิบัติตามที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบและติดตามผลได้

4) ความชอบธรรม (Legitimacy) ความชอบธรรมทางการเมือง เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ยอมรับความถูกต้องตามกฎหมายหรือตามลายลักษณ์อักษร และมีเหตุผลที่คนในสังคมรับได้มีความเหมาะสมกับกาลและเทศะ อาทิ การใช้งบประมาณแผ่นดินของผู้บริหารรัฐแม้จะปฏิบัติตามกฎหมายรัฐทุกประการ แต่หากนำมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่ายก็ไม่มี ความชอบธรรมทางการเมือง

5) การสนับสนุน (Support) การพัฒนาการเมืองจะเกิดขึ้นได้ดีมากน้อยเพียงใดปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การมีงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง ทั้งในแง่การพัฒนาและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสนับสนุนการวิจัยให้นักวิชาการเพื่อลงมาดำเนินการพัฒนาการเมืองในท้องถิ่นอย่างตรง

6) ความเสมอภาค (Equality) ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์ได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด เป็นต้น

7) การประชุม (Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ การประชุมมีหลายรูปแบบ อาทิ

7.1) การประชุมในระดับชุมชน เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะผลกระทบที่คาดว่าจะ

เกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม 7.2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ และ 7.3) การประชาพิจารณ์ ซึ่งเป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบโดยทั่วกัน เป็นต้น 8) การเปิดใจ (Open mind) การเปิดใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาการเมืองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเปิดใจและจริงใจต่อคนในชุมชน เพราะหากคนในชุมชนรักและศรัทธากับหน่วยงานของรัฐแล้ว การจะขอความร่วมมือในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะราบรื่น 9) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนหรือคนในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจและรับทราบข้อมูลที่ตรงกัน ทั้งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการที่หน่วยงานของรัฐต้องการขอความร่วมมือจากประชาชนอย่างเร่งด่วนการประชาสัมพันธ์ก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี และสืบเนื่องจากการที่คนในชุมชนไม่ร่วมกิจกรรมที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีในแผนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนหนึ่งคือ การที่คนในชุมชนไม่ได้รับข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จากผู้นำชุมชน ตัวแทนของ อบต.บางรักน้อยนั้น ผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกันทั้งในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย กล่าวคือ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมือง คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองไม่สนใจการเมืองระดับการศึกษาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบล นาไผ่และตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ประชากรในชนบทมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เนื่องจากคนในชุมชนไม่มีความสนใจ ไม่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงรวมถึงไม่มีความศรัทธาต่อระบบการเมือง การพัฒนาการเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจ เป็นอย่างมาก ต่างฝ่ายต่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการยากลำบากที่จะบอกว่าอะไรเป็นเงื่อนไขของอะไร การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องต้องมาก่อนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือต้องมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจก่อนจึงจะมีการพัฒนาการเมืองแต่ที่เห็นได้ชัดเจนคือ การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งเสริมซึ่งกันและกัน ถ้าระบบการเมืองใดมีความอ่อนแอ ไร้สาระส่ายไม่มั่นคง การพัฒนาทางเศรษฐกิจก็ทำได้ลำบากขณะเดียวกัน ประเทศที่มีความล่าช้าทาง

เศรษฐกิจมักประสบปัญหาทางการเมือง ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ ก็จะช่วยให้ระบบการเมืองพัฒนาได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ (จิราชาติ นาคสวัสดิ์, 2540) ได้กล่าวสอดคล้องกันและเพิ่มเติมว่าการที่ประชาชนไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองเกิดจากตัวแปร 3 ประการ คือ 1) ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศและที่อยู่อาศัย 2) ตัวแปรด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ความต้องการอำนาจ การแข่งขัน ความสำเร็จ การมีสัมพันธกับนักการเมือง การยอมรับจากสังคม และ 3) ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วย ระบบพรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียง อุดมการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในท้องถิ่นที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์อีกประการหนึ่ง คือ การเลือกผู้แทนท้องถิ่นโดยใช้ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ปธาน สุวรรณมงคล ได้กล่าวว่า การเลือกผู้แทนท้องถิ่นโดยใช้ระบบอุปถัมภ์โดยเป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นรูปแบบการปฏิบัติหรือวัฒนธรรมแบบเครือญาติและพวกพ้องในสังคมไทย มีความเห็นชอบความสัมพันธ์เรื่องส่วนตัวเป็นสำคัญและในสังคมท้องถิ่นให้ความสำคัญทางการเงินโดยไม่มองถึงความถูกต้อง คุณธรรม จริยธรรมความรู้ความสามารถ ซึ่งระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยยังเป็นระบบที่มีความล้าหลังไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจปัจจุบันที่พัฒนา แบบทุนนิยมที่ต้องใช้การแข่งขันที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเป็นหลัก ผลกระทบที่ตามมาจากการเลือกผู้แทนที่ไม่มีความรู้ความสามารถมาบริหารงานในท้องถิ่นประกอบกับการขาดคุณธรรมจริยธรรมนั้น (ปธาน สุวรรณมงคล, 2549) ทำให้เกิดการคอร์รัปชันซึ่งสอดคล้องกับ โกวิท พวงงาม ได้กล่าวถึงว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาของสังคมไทยที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะนอกจากจะสร้างความเสียหายแก่ประเทศนับแสนล้านบาทต่อปีแล้ว คอร์รัปชันยังทำลายขีดความสามารถในการแข่งขันและฉุดรั้งการพัฒนาประเทศ จึงมีการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติในการตั้งเป้าหมายกำจัดทุจริตอย่างต่อเนื่องและจริงจัง (โกวิท พวงงาม, 2559)

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มคือการกระจายอำนาจในท้องถิ่นที่ไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีอำนาจบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ นโยบายหลายอย่างต้องรอการตัดสินใจจากผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานและไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที ทั้งนี้ สกนธ์ วรรณวิวัฒนา กล่าวว่า การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นกลไกที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาจมีความเป็นเมืองหรือไม่ก็ตาม การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ยังต้องเป็นการมุ่งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ มีความสามารถที่จะตัดสินใจและดำเนินการได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ หากการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำได้อย่างเต็มรูปแบบจะช่วยให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณะได้ดียิ่งขึ้น (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2556) ทั้งนี้ บุญทัน ดอกไธสง, ได้กล่าวไว้ว่า การจะ

ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น ยิ่งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้ประชาชนมีความรู้และเกิดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากมากขึ้นเท่านั้น (บุญทัน ดอกไธสง, 2555) นอกจากนี้ ถวิลวดี บุรีกุล ยังกล่าวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยนั้น จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจไม่ใช่เป็นแบบปลุกเร้า สำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้ จะเกิดขึ้นได้ เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2550)

2. แนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนันทบุรี การพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นยังมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของชุมชนนั้น สมบัติ อารังธัญวงศ์ กล่าวว่า การที่ประชาชนตระหนักในคุณค่าของการเมืองที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางการเมืองอย่างซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2559) ได้แก่ 1) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ ความเสมอภาคในทางการเมือง สิทธิที่จะได้รับบริการจากรัฐบาล 2) ความสามารถของระบบการเมือง อาทิ สนองตอบความต้องการของประชาชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์กับความเป็นเหตุเป็นผลในการบริหารและกำหนดนโยบาย 3) การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน 4) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล อาทิ สังคมที่ประชาชนได้รับการศึกษาและได้ฝึกฝนให้คิดแบบมีเหตุผล สังคมแบบดั้งเดิมที่นิยมมักจะปกครองแบบมีการปลุกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีแบบไม่มีเหตุผล เป็นต้น 5) ความเป็นอิสระของระบบย่อย อาทิ การให้อิสระแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ระบบพรรคการเมือง เป็นต้น จากการสนทนากลุ่มมีการเสนอแนะว่าจะพัฒนาการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการสร้างเสริมหลักธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศนั้น UNESCO หรือ The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของสื่อในการส่งเสริมธรรมาภิบาล และองค์ประกอบอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ (United Nation (UN)., 2005)

- 1) การมีส่วนร่วม (Participation) 2) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) 3) หลักนิติธรรม (The rule of law) 4) การต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมความโปร่งใส (Anti-corruption, Transparency and Accountability) และ 5) ธรรมาภิบาลของสื่อ (Governance of the media)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ดังนี้ 1) ประชาชนในท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจัง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเสริมแรงทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม 2) ควรให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย แก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยการจัดโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการโน้มน้าวให้คนในชุมชนเข้าร่วมโครงการ 3) ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล ให้มีคุณธรรม ศีลธรรมและทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมทั้งฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ส่งเสริมให้ชุมชนที่มีการศึกษามาสนใจศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ หน่วยงานของรัฐ เช่น อบต) ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้สิทธิการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองในท้องถิ่น และตระหนักถึงความสำคัญในผลประโยชน์ของชุมชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมประชุมและชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ ข้อเสนอแนะ มีดังนี้ 1) การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่มาก อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมกับชุมชนในตำบลบางรักน้อยทั้งหมด ดังนั้นในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ในครั้งต่อไปควรศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติม ซึ่งเป็นวิธีวิจัยที่ใช้สถิติต่าง ๆ มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงกว้างที่จะเป็นประโยชน์และนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการเมืองในตำบลบางรักน้อยที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายทางการเมืองตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีการติดตามผลการประเมินทุก ๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี เป็นอย่างน้อย

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์. (2542). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบลนาคำไฮ และตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). ธรรมชาติของท้องถิ่น ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2550). พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2543). ภาพรวมการเมือง สังคม วัฒนธรรมไทย 2000. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2555). ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2549). การเมืองการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี : สถาบันและกระบวนกรทางการเมืองไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2552). ยุทธศาสตร์ การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สกนธ์ วรรณวิวัฒนา. (2556). การกระจายอำนาจการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : แนวคิดและการปฏิบัติกรณีศึกษาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2559). การเมืองการปกครองไทย: ยุคเผด็จการ ยุคปฏิรูป. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). สอนคราประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- Diamond, L. & Plattner M. C. . (2015). Democracy in Decline Baltimore. United States: Johns Hopkins University Press.
- United Nation (UN). (2005). Building Partnership for Good Governance. New York: United Nation.